

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

* BEZINNING

door *Paul van Geest*

De auteur is hoogleraar kerkgeschiedenis aan Tilburg University, bijzonder hoogleraar Augustijnse studies aan de Vrije Universiteit Amsterdam en voorzitter van de redactie van *Christen Democratische Verkenningen*.

Lange tijd werd gedacht dat de marktwerking als vanzelf een goede maatschappij opleverde. De ‘onzichtbare hand van God’ zou aan het werk zijn in het marktmechanisme. In het verlengde hiervan ontstond een opvatting over economie waarin deze zich geheel voortbeweegt zonder verband te houden met de menselijke vrijheid, het geweten, de begeerte, het vertrouwen en het verlangen naar geluk.

Maar ‘de economie’ is geen proces van autonome wetten die te bestuderen zijn als natuurwetten. In elk economisch handelen, op welk niveau ook, speelt de ‘human factor’ mee, in de vorm van keuzes, ethische overwegingen, geldingsdrang, vergeldingsdrang, begeerte of hoogmoed. Het Genesisverhaal leert dat het niet de schaarste was maar de begeerte te midden van overvloed die het leven van de eerste mensen ingrijpend deed veranderen. Bonussen lijken te herleiden tot de dynamiek waar de eerste mensen al aan onderhevig waren: deze zijn immers niet bedoeld om gebrek en nood te lenigen, maar om overvloed uit te drukken en onderlinge rivaliteit te bevorderen. Dit leidt tot isolement en ongeluk. Daarom hebben in de traditie van het christendom en het boeddhisme grote geesten steeds gepleit voor het doorbreken van de logica van de begeerte.

Wie de economie niet opvat als een proces van autonome wetten, kan dus in gewetensnood komen. Hij moet onderkennen dat aan ‘de economie’ keuzes, ethische overwegingen en duivelse dilemma’s ten grondslag liggen en hij moet zichzelf vragen gaan stellen.

Voor christenen geldt de waardigheid van de mens als hoogste waarde in de economie. Het is de waardigheid die, zoals paus Franciscus al bij herhaling heeft gezegd, mede ontleend wordt aan het loon dat verkregen wordt door werk. De vraag is evenwel of de waardigheid van de ander ook altijd het hoogste doel is van het economisch handelen, door wie en op welk niveau ook. Deze vraag behoort bij uitstek door christendemocraten iedere dag gesteld te worden: bij handelingen die zij verricht zien worden of bij acties die zij zelf verrichten. Een cultuur waarin contemplatie *in* de actie wordt bevorderd, is heilzaam voor ieder individu en voor ‘de economie’.